

Ο ΕΠΙΤΡΟΠΟΣ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΑΣ.

ΔΙΗΓΗΜΑ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

(Κατὰ τὸ γαλλικόν).

Ὁ Α. Αἴλιος Λαμία, ἐν Ἰταλίᾳ ἐξ εὐκλεῶν γονέων γεννηθεὶς, οὐπὼ εἶχε καταλείπει τὴν περιπόρφυρον ἐσθῆτα, ὅτε μετέβη εἰς Ἀθήνας πρὸς σπουδὴν τῆς φιλοσοφίας· εἶτα διέτριψεν ἐν Ρώμῃ, ἐν τῷ τῶν Ἑσκουλιῶν δὲ οἴκῳ αὐτοῦ διήγε μετ' ἀκολάστων νέων βίον πάσης ἡδοναθείας. Ἀλλά, κατηγορηθεὶς ὡς ἔχων ἀθεμίτους σχέσεις μετὰ τῆς Λεπίδας, συζύγου τοῦ ὑπατικοῦ Σουλπικίου Κουρίνου, καὶ ἀποδειχθεὶς ἔνοχος, ἐξωρίσθη ὑπὸ τοῦ Τιβερίου Καίσαρος. Κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον εἰσῆρχετο εἰς τὸ εἰκοστὸν τέταρτον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, κατὰ τὰ δεκαοκτὼ δὲ ἔτη, καθ' ἃ διήρκεσεν ἡ ἐξορία αὐτοῦ, διέδραμε τὴν Συρίαν, τὴν Παλαιστίνην, τὴν Καππαδοκίαν καὶ τὴν Ἀρμενίαν καὶ διέτριψεν ἐπὶ μακρὸν ἐν Ἀντιοχείᾳ, ἐν Καισαρείᾳ καὶ ἐν Ἱερουσαλὴμ. Ὅτε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Τιβερίου ἀνῆλθεν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ὁ Γάιος, τῷ Λαμῖᾳ ἐπετράπη ἡ εἰς τὴν πόλιν κάθοδος, κατορθώσαντι μάλιστα ν' ἀναλάβῃ καὶ τινὰ τῶν κτημάτων αὐτοῦ. Αἱ κακοπάθειαι εἶχον συντελεσθεῖσαι αὐτόν.

Ἀπέφυγε πᾶσαν σχέσιν πρὸς τὰς ἐλευθέρων ἡδῶν γυναῖκας, οὐδαμῶς ἐπλησίασε τοῖς δημοσίοις ὑπαλλήλοις, παρέμεινε μακρὰν τῶν τιμῶν καὶ διεβίωσε κεκρυμμένος ἐν τῷ τῶν Ἑσκουλιῶν οἴκῳ αὐτοῦ. Καταστρώνων ἐγγράφως πᾶν ὅ,τι ἄξιον λόγου εἶδε κατὰ τὰς μεμακρυσμένας αὐτοῦ ἀποδημίας, ἐπορίζετο, καθ' ἃ ἔλεγεν, ἐκ τῶν παρελθόντων δεινῶν τούτων τὴν ἀναψυχὴν τοῦ παρόντος χρόνου αὐτοῦ. Ἐν μέσῳ τῶν εἰρηνικῶν τούτων ἔργων καὶ ἐν τῇ ἐνδελεχεῖ μελέτῃ τῶν συγγραμμάτων τοῦ Ἐπικούρου εἶδε μετ' ἐκπλήξεως καὶ τινος λύπης ἐπερχόμενον τὸ γῆρας. Κατὰ τὸ ἐξηκοστὸν δευτερον ἔτος, μαστιζόμενος ὑπὸ βαρέων ρευματισμῶν, ἀπῆλθεν εἰς τὰ λουτρά τῶν Βαϊῶν. Ἡ παραλία αὕτη, προσφιλεῖς τῶς ταῖς ἀλκυόσιν, ἐφοιτᾶτο τότε ὑπὸ τῶν πλουσίων καὶ ἀπλήστων πρὸς ἡδονὰς Ρωμαίων. Ἀπὸ μιᾶς ἐβδομάδος ὁ Λαμία ἔξιν μόνος καὶ ἄνευ φίλων ἐν μέσῳ τοῦ ἄνθους ἐκείνου τῆς ρωμαϊκῆς κοινωνίας, ὅτε ἡμέραν τινὰ μετὰ τὸ δεῖπνον ἀδιαθετῆς ἐφάντασθη ν' ἀναρριχηθῇ τοὺς λόφους, οἵτινες, κεκαλυμμένοι ὑπὸ οἰνάρων ὡς Βακχίδες, προσδίδουσι τὰ κύματα.

Ἀνελθὼν ἐπὶ τῆς κορυφῆς, κάθηται παρὰ τινὰ ἀτραπὸν ὑπὸ τερέβινθον καὶ καταλείπει τὴν ὁρᾶν αὐτοῦ εἰς ἐντροφῆσιν ἐν τῷ ὥραίῳ πανοράματι. Ἀριστερὰ αὐτοῦ ἐξετείνοντο πελιδνὰ καὶ γυμνὰ τὰ Φλεγραῖα πεδία μέχρι τῶν ἑρειπίων τῆς Κύμης. Δεξιὰ τὸ ἀκρωτήριον Μισσηνὸν προσέβαλλε τὴν ὀξεῖαν αὐτοῦ αἰχμὴν εἰς τὴν Τυρρηνικὴν θάλασσαν. Ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ πρὸς τὴν δύσιν ὁ πλούσιος κόλπος, ἀκολουθῶν τὴν χωρίεσσαν καμπὴν τῆς παραλίας, ἀνεπετάννυε τοὺς κήπους, τὰς πλήρεις ἀνδριάντων ἐπαύλεις, τὰς στοὰς καὶ τὰ μαρμάρινα ἄνδρα αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ὄχθης τῆς κυανῆς θαλάσσης, ἐν ἧ ἔπαιζον οἱ δελφίνες. Ἀπέναντι αὐτοῦ, πρὸς τὸ ἔτερον τοῦ κόλπου μέρος, ἐπὶ τῆς παραλίας τῆς Καμπανίας, χρυσουμένης ὑπὸ τοῦ δύοντος ἡδὴ ἡλίου, ἀπῆστραπτον οἱ ναοί, οὓς μακρόθεν ἔστεφον αἱ δάφναι τοῦ Πανσιλῦπου, ἐν τῷ βάθει δὲ τοῦ ὀρίζοντος ἀνέδιδε τὸν καπνὸν αὐτοῦ ὁ Βεσοῦβιος. Ὁ Λαμία ἀνέστυρεν ἐκ πτυχῆς τῆς τῆδένου αὐτοῦ κύλινδρον, περιέχοντα τὴν **Περὶ φύσεως πραγμάτων**, κατεκλήθη ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ ἤρξατο ἀναγινώσκων. Ἀλλ' αἱ κραυγαὶ δούλου ἠνάγκαζαν αὐτὸν νὰ ἐγερθῇ, ὅπως παράσχη διόδον εἰς φορεῖόν τι, πλησιάζον ἀνοικτὸν ὄλως. Ὁ Λαμία εἶδεν ἐξηπλωμένον ἐπὶ τῶν προσκεφαλαίων γέροντα σωματώδη, ὃς, τὸ μέτωπον ἔχων ἐν τῇ χειρὶ, παρετήρει διὰ βλέμματος ζοφεροῦ καὶ ὑπερηφάνου. Ἡ γυνὴ αὐτοῦ ρις κατήρχετο μέχρι τῶν χειλέων, ἅτινα ἐπίεζε προεξέχων πώγων καὶ ἰσχυραὶ διαγόνες.

Εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὁ Λαμία ἀνεγνώρισε τὸ πρόσωπον τοῦτο. Πρὸς στιγμὴν ἐδίστασε νὰ ὀνομάσῃ αὐτὸ ἀλλ' αἰθῆνης, ὁρμῶν πρὸς τὸ φορεῖον μετὰ κινήσεως ἐκπλήξεως καὶ χαρᾶς,

— Πόντιε Πιλάτε! ἀνέκραξε· δόξα τοῖς θεοῖς· νῦν τέχνησα νὰ σοῦ ἐπανίδω!

Ὁ γέρον, νεύσας τοῖς δούλοις ν' ἀνακόψωσι τὴν πορείαν αὐτῶν, προσέβλεψε μετὰ προσδοχῆς τὸν προσαγορεύοντα αὐτὸν ἄνδρα.

— Πόντιε, φίλτατέ μοι ξένε, ἐπανέλαβεν οὗτος· εἴκοδιν ἔτη ἱκανῶς ἐλεύκαναν τὰς τρίχας μου καὶ ἐκοίλωσαν τὰς παρειάς μου, ὥστε νὰ μὴ ἀναγνωρίσῃς τὸν Αἴλιον Λαμίαν.

Πρὸς τὸ ὄνομα τοῦτο ὁ Πόντιος Πιλάτος κατῆλθε τοῦ φορεῖου αὐτοῦ τοσοῦτον ζωηρῶς, ὅσον ἐπέτρεπεν αὐτῷ ἡ ἡλικία καὶ ἡ σοβαρότης τῆς στάσεως αὐτοῦ, καὶ δις ἡσπάδατο τὸν Αἴλιον Λαμίαν.

— ὦ, πράγματι χαίρω πολὺ ὅτι σὲ ἐπανεβλέπω, λέγει. Οἱ μοι! ἀναμνησθεῖς με ἀρχαίας ἡμέρας, ὅτε ἡμῖν ἐπιτροπος τῆς Ἰουδαίας ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τῆς Συρίας. Τριάκοντα ἡδὴ παρῆλθον ἔτη, ἀφ' ἧς τὸ πρῶτον σὲ εἶδον ἐν Καισαρείᾳ, ἐνθα ἡλθες, ὅπως διέλθῃς τὰς ἀνίας τῆς ἐξορίας σου. Ἡτύχησα ἱκανῶς, ὅπως πρᾶνῶ αὐτὰς μικρόν, σὺ δέ, Λαμία, φιλίως φερόμενος, ἠκολούθησάς μοι ἐν τῇ θλίβεῳ ἐκείνῃ Ἱερουσαλὴμ, ἐνθα οἱ Ἰουδαῖοι μὲ ἐπότησαν πικρίας καὶ ἀπογοητεύσεις. Διετέλεσας ἐπὶ δεκαετίαν ὁ ξένος καὶ ἐταῖρός μου, ἀμφοτέροι δέ, λαλοῦντες περὶ τῆς Ρώμης, ἐπαρμηθυόμεν ἀλλήλους, σοὺ μὲν παρημυθίας δεομένου ἐπὶ ταῖς ἀτυχίαις, ἐμοῦ δὲ ἐπὶ τῷ βάρει τοῦ μεγαλείου.

— Δὲν λέγεις πάντα, Πόντιε· οὐδαμῶς ἀναμνησθεῖσαι ὅτι ὑπὲρ ἐμοῦ ἐνήσκησας τὴν παρὰ τῷ Ἡρώδῃ Ἀντίπα ἐμπιστοσύνην σου, ὅτι ἠνέφξας μοι ἐλευθερίως τὸ βαλάντιόν σου.

— Ἀς λησμονήσωμεν ταῦτα, ἀπεκρίθη ὁ Πόντιος, διότι αἱ συναλλαγματικαί, ἃς ὑπέγραψας ἀπὸ τῆς εἰς Ρώμην ἐπιστροφῆς σου, μὲ ἀντήμευξαν μετὰ τόκου.

— Πόντιε, δὲν νομίζω ὅτι ἐξώλησθα πρὸς σὲ διὰ τῶν συναλλαγματικῶν μου. Ἀλλ' ἀποκριθῆντί μοι· οἱ θεοὶ ἐξεπλήρωσαν τοὺς πόθους σου; Ἀπολαύεις πάσης τῆς εὐτυχίας, ἧς εἶσαι ἄξιος; Δάκνῃς μοι περὶ τῆς οἰκογενείας σου, περὶ τῆς περιουσίας σου, περὶ τῆς ὑγείας σου.

— Ἀποχωρήσας εἰς Σικελίαν, ἐνθα κέκτημαι γαίας, καλλιερῶ καὶ πωλῶ τὸν σίτόν μου. Ἡ πρεσβύτερα θυγάτηρ μου, ἡ φιλότατη μου Ποντία, χρηρεύσασθαι ζῇ παρ' ἐμοῦ καὶ διοικεῖ τὸν οἶκόν μου. Δόξα τοῖς θεοῖς ἐτήρησα τὴν εὐρωστίαν τοῦ πνεύματος, ἡ μνήμη μου δὲ οὐδαμῶς ἐξησθένει. Ἀλλὰ τὸ γῆρας οὐδέποτε ἐπέρχεται ἄνευ τῆς μακρᾶς τῶν πόνων καὶ ἀσθενειῶν συνοδείας αὐτοῦ. Δεινῶς μαστίζομαι ὑπὸ τῆς ποδάγρας, μὲ βλέπεις δὲ τὴν ὥραν ταύτην ἀπερχόμενον πρὸς ζήτησιν ἀνακουφίσεως ἐν τοῖς Φλεγραίοις πεδίοις. Ἡ φλογερὰ αὕτη γῆ, ἐξ ἧς τὴν νύκτα ἀνέρχονται φλόγες, ἀναδίδει πνιγηροὺς θειώδεις ἀτμούς, οἵτινες, ὡς λέγουσι, κατευνάσουσι τοὺς πόνους καὶ ἀποδίδουσι τὴν εὐλγυστίαν εἰς τὰς ἀρθρώσεις τῶν μελῶν. Τοῦλάχιστον οἱ ἱατροὶ βεβαίουσι ταῦτα.

— Εἶθε, Πόντιε, νὰ δοκιμάσῃς τοῦτο σὺ αὐτός! Ἀλλὰ παρὰ τὴν ποδάγρην καὶ τὰ φλογερὰ αὐτῆς δάγματα φαίνεται μόλις ὀμῆλαξ ἐμοί, καίτοι, κατ' ἀλήθειαν, εἶσαι κατὰ δέκα ἔτη πρεσβύτερός μου. Βεβαίως διετήρησας πλεονα εὐρωστίαν ἢ ὅσιν ἔσχον ποτὲ ἐγώ, χαίρω δὲ ὅτι σὲ εὐρίσκω οὕτως εὐρωστον. Διὰ τὴν Πιλάτε, οὕτω προώρως ἀπεχώρησας τῶν δημοσίων λειτουργημάτων; Διὰ τὴν μετὰ τὴν λῆξιν τῆς ἐν Ἰουδαίᾳ διοικήσεώς σου διεβίωσας ἐκούσιος ἐξορίστως ἐν τοῖς ἐν Σικελίᾳ κτήμασί σου; Γνώρισόν μοι τὰς πράξεις σου, ἀφ' ὅτου ἐχωρίσθην. Παρεσκευάζεσθαι εἰς καταστολὴν στάσεως τῶν Σαμαρειτῶν, ὅτε ἐξ Ἱεροσολύμων ἀπῆλθον εἰς Καππαδοκίαν, ἐνθα ἡλπιζον νὰ πορισθῶ κέρδος τι ἐκ τῆς κτηνοτροφίας τῶν ἵππων καὶ τῶν ἡμιόνων. Ὅποια ἐγένετο ἡ ἐκβασις τῆς ἐκστρατείας ταύτης; Λέγε μοι πᾶν ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς σὲ μὲ ἐνδιαφέρει.

Ὁ Πόντιος Πιλάτος ἔεισε θλιβερῶς τὴν κεφαλὴν.

— Φυσικὴ τις ἐπιμέλεια, εἶπε, καὶ τὸ αἶσθημα τοῦ καθήκοντος προέτρεψάν με εἰς τὸ νὰ ἐκπληρῶ τὰ δημόσια καθήκοντά μου οὐ μόνον μετὰ δραστηριότητος, ἀλλὰ καὶ μετ' ἔρωτος. Ὅμως τὸ μῖσος μὲ κατεδίωξεν ἀδιακόπως. Αἱ ραδιουργίαι καὶ συκοφανταίαι συνέτριψαν τὸν βίον μου ἐν πλήρει ἀκμῇ καὶ ἐξήρσαν τοὺς καρπούς, οὓς ἐμελλε νὰ ὀριμώσῃ. Μὲ ἐρωτᾷς περὶ τῆς στάσεως τῶν Σαμαρειτῶν. Καθεσθῶμεν ἐπὶ τοῦ γεωλόφου τούτου. Θά σοι ἀποκριθῶ ἐν ὀλίγαις λέξεσι· τὰ γεγονότα ταῦτα μοι εἶναι οὕτω πρόσφατα ἐν τῇ μνήμῃ, ὥστε ἐτελέσθησαν χθές.

Ἀνὴρ τοῦ ὄχλου, εὐγλωττίαν κεκτημένος, ὡς πολλοὶ εὐρί-

σκονται ἐν Συρίᾳ, ἔπεισε τοῦ Σαμαρείτας νὰ συνέλθωσιν ἐνοπλοὶ ἐπὶ τοῦ ὄρους Γαριζὶν, ὅπερ ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ θεωρεῖται ὡς ἱερὸς τόπος, καὶ ὑπέσχετο ν' ἀποκαλύψῃ αὐτοῖς τὰς ἱερὰς κἀλῶν, ἃς ἐπὶ νύκτος ἦρως, μᾶλλον δὲ ἐγγώριος θεός, Μουσίης καλούμενος, εἶχε κατορύξει κατὰ τοὺς ἀρχαίους τοῦ Εὐάνδρου καὶ τοῦ προπάτορος Αἰνείου χρόνους. Ἐπὶ ταῖς διαβεβαιώσεσιν ταύταις οἱ Σαμαρεῖται ἐπανεστῆσαν. Ἀλλ' ἐγκαίρως, ὅπως προλάβω αὐτοὺς, εἰδοποιηθεὶς, κατέλαβον τὸ ὄρος διὰ πεζικῶν ἀποσπασμάτων καὶ ἔταξα ἱππεῖς πρὸς φρούρησιν τῶν παρόδων.

Τὰ συνετὰ ταῦτα μέτρα ἐπεβάλλοντο ὑπὸ ἐπείγουσας ἀνάγκης. Οἱ Ἰστανιδῶται ἐπολιόρκουν ἤδη τὰ Τυράθαβα ἐπὶ τῶν προπόδων τοῦ Γαριζίν· διεσκόρπιδα αὐτοὺς εὐχερῶς καὶ κατέσπειρα τὴν στάσιν ἅμα ἐκραγεῖσαν. Εἶτα, ἵνα δι' ὀλίγων θυμάτων παράσχω ἰσχυρὸν παράδειγμα, παρέδωκα τοὺς ἀρχηγούς εἰς τὰ βασανιστήρια. Ἀλλὰ γινώσκεις, Λαμία, ὑπὸ ὅποσον περιωρισμένην ἐξάρτησιν μὲ ἐκράτει ὁ ἀνθύπατος Βιτέλλιος, ὃς, διοικῶν τὴν Συρίαν οὐχὶ ὑπὲρ τῆς Ρώμης, ἀλλ' ἐναντίον τῆς Ρώμης, ἐφρόνει ὅτι αἱ τοῦ κράτους ἐπαρχίαι ἐδίδοντο ὡς ἐπαυλῆες τοῖς τετραρχαῖς. Οἱ πρόκριτοι τῶν Σαμαρειτῶν, προσπεσόντες τοῖς ποδῶν αὐτοῦ, μετὰ δακρύων διεμαρτυρήθησαν ἐναντίον μου. Κατ' αὐτοὺς οὐδὲν ἀπέχετο τοσοῦτον τῶν διαλογισμῶν αὐτῶν, ὅσον ἡ ἰδέα τῆς πρὸς τὸν Καίσαρα ἀπειθείας. Προεκάλουν αὐτοὺς καὶ ὅπως ἀντιστῶσι πρὸς τὰς βιαιοπραγίας μου, συνῆλθον περὶ τὰ Τυράθαβα. Ὁ Βιτέλλιος ἤκουσε τὰ παράπονα αὐτῶν, ἐπιτρέψας δὲ τὰ πράγματα τῆς Ἰουδαίας τῷ φίλῳ αὐτοῦ Μαρκέλλῳ, ἐνετείλατό μοι ν' ἀπέλθω, ὅπως ἀπολογηθῶ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα. Πλήρη θλίψεως καὶ ὀδύνης ἔχων τὴν καρδίαν, ἀπέπλευσα. Ὅτε ἐπλάσιζον τὰς ἀκτὰς τῆς Ἰταλίας, ὁ Τιβέριος, καταβλήθεις ὑπὸ τῆς ἡλικίας καὶ τῶν μεριμνῶν τῆς ἀρχῆς, ἔθνησκεν ἐπὶ τοῦ ἀκρωτηρίου τούτου Μισνουῦ, οὗ τὸ κέρας φαίνεται ἐντεῦθεν εἰσδύον εἰς τὸ σκότος τῆς ἐσπέρας. Μάτην ἐπεκαλεσάμην τὴν δικαιοσύνην τοῦ διαδόχου αὐτοῦ Γαίου, ὃς διὰ τὸ νεαρὸν τῆς ἡλικίας δὲν ἡσχολεῖτο μετὰ τῆς ἀναγκαίας ἐμβρυθείας περὶ τὰ πράγματα τοῦ κράτους. Οὐχὶ καλλιτέρας ὑποδοχῆς ἔτυχον παρὰ τῇ Γερουσίᾳ, ἥτις, ὡς πάντα τὰ μεγάλα δημόσια σώματα, δὲν δύναται τάχιστα καὶ ἐν καιρῷ νὰ διευθετῇ τὰς ὑποθέσεις τῶν ἰδιωτῶν. Ἐδέησε παρὰ πάντα λόγον νὰ παρεμείνω ὑπὸ τὸ βάρος δυσμενείας. Καταπίνων τὰ δάκρυά μου καὶ ὑπὸ χολῆς τροφόμενος, ἀπεσύρην εἰς τὰς ἐν Σικελίᾳ γαῖας μου, ἔνθα θ' ἀπέθνησκον ὑπὸ τῆς ὀδύνης, ἂν μὴ ἡ γλυκεῖά μου Ποντία προσήρχετο εἰς παραμύθησιν τοῦ πατρὸς αὐτῆς. Ἐπεδόθη εἰς τὴν γεωργίαν τοῦ οἴτου καὶ παρήγαγον τὸν κάλλιστον τῆς ἐπαρχίας. Σήμερον ἐξησφάλισα τὸν βίον μου, τὸ μέλλον δὲ θὰ κρίνῃ μετὰ τῶν ἐμοῦ καὶ τοῦ Βιτελλίου.

Πόντιε, ὑπέλαβεν ὁ Λαμίας, πέποιθα ὅτι ἐνήργησας ἀπέναντι τῶν Σαμαρειτῶν κατὰ τὴν εὐθύτητα τοῦ πνεύματός σου καὶ κατὰ τὰς ἀπαιτήσεις μόνον τοῦ συμφέροντος τῆς Ρώμης. Ἀλλ' ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ δὲν ὑπῆκουσας πλειότερον τοῦ δέοντος εἰς τὸ ἀκατάβλητον ἐκεῖνο θάρος, ὅπερ πάντοτε σε παρέδουρε; Γινώσκεις ὅτι ἐν Ἰουδαίᾳ, ὅτε, ἔτε νεώτερος, ὤφειλον νὰ ἦμαι ζωηρότερός σου, ἐδέησε νὰ σοὶ συστήσω πολλὰκις τὴν ἐπιεικειαν καὶ τὴν ἡπιότητα.

— Ἠπιότητα πρὸς τοὺς Ἰουδαίους! ἀνέκραξεν ὁ Πόντιος Πιλάτος. Καίτοι διεβίωσας παρ' αὐτοῖς, ἀτελῶς γινώσκεις τὸν λαὸν τοῦτον. Πάντες ἀλαζόνες καὶ χαμπερεῖς, συνδυάζοντες ἀνανδρεῖαν μυστράν πρὸς ἀκατάβλητον πεισμονήν, ἀσκούσιν ἐξ ἴσου τὴν ἀγάπην καὶ τὸ μῖδος. Τὸ πνευμά μου, Λαμία, διεμορφώθη κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ θεοῦ Αὐγούστου. Ὅτε ἦδη διωρίσθην ἐπίτροπος τῆς Ἰουδαίας, τὸ μεγαλεῖον τῆς ρωμαϊκῆς εἰρήνης περιέβαλλε τὴν γῆν. Δὲν ἐδλεπέ τις, ὡς κατὰ τοὺς χρόνους τῶν ἐμφυλίων ἐρίδων ἡμῶν, τοὺς ἀνθυπάτους πλουτοῦντας ἐκ τῶν διαρπαγῶν τῶν ἐπαρχιῶν. Ἐγίνωσκον τὸ καθήκόν μου. Προσεῖχον ὥστε νὰ ἐνεργῶ μετὰ συνέσεως καὶ μετριοπαθείας. Ἐστῶδάν μοι μάρτυρες οἱ θεοί· ἰσχυρογνωμοσύνην μόνον ἐν τῇ ἡπιότητι ἤσκουν. Εἰς τί μοι ἐχρησίμευσαν αἱ εὐμενεῖς αὐταὶ ἰδέαι; Εἶδες, Λαμία, ὅτε κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς διοικήσεώς μου ἐξεργάσθην ἡ πρώτη ἐπανάστασις. Εἶναι ἀνάγκη νὰ σε ἀναμνήσω τὰς περιστάσεις ταύτας; Ἡ φρουρά τῆς Καισαρείας εἶχεν ἀπέλθει πρὸς διαχειρίσασθαι ἐν Ἱερουσαλὴμ. Αἱ λεγεῶνες ἔφερον ἐπὶ τῶν σημαιῶν αὐτῶν τὰς εἰκόνας τοῦ Καίσαρος. Ἡ θεὰ τούτων προσέ-

δαλε τοὺς Ἱεροσολυμίτας, οἵτινες οὐδαμῶς ἀνεγνώριζον τὴν θεότητα τοῦ αὐτοκράτορος, ὥδε μὴ ἦτο ἀξιοπρεπέστερον, ἀφ' οὗ ὀφείλουσι νὰ ὑπακούωσι, ἀντὶ ἀνθρώπου νὰ ὑπακούωσι θεῷ. Οἱ τοῦ ἔθνους ἱερεῖς ἦλθον πρὸς τοῦ δικαστηρίου μου παρακαλοῦντες με μετ' ἀγερῶχου ταπεινώσεως νὰ ἐξαγάγω τὰς σημαίας ἐκτὸς τῆς ἁγίας πόλεως. Ἡρνήθην ἐκ δεσμοῦ πρὸς τὴν θεότητα τοῦ Καίσαρος καὶ πρὸς τὸ μεγαλεῖον τοῦ κράτους. Τότε ὁ ὄχλος, συνελθὼν περὶ τοὺς ἱερεῖς, προέβη εἰς ἀπειλητικὰς πρὸς τοῦ πραιτωρίου διαδηλώσεις. Διέταξα τοὺς στρατιώτας νὰ διαθέσωσιν εἰς πυραμίδας ἐν τῷ πύργῳ τῆς Ἀντωνίας τὰς λόγχας αὐτῶν, ὥπλισμένοι δὲ διὰ ροπαλῶν ὡς ραβδοῦχοι νὰ διαλύσωσι τοὺς αὐθάδεις. Ἀλλ' οἱ Ἰουδαῖοι, ἀναισθητοῦντες πρὸς τοὺς ραβδισμούς, ἐπέμενον ἔτι, οἱ μᾶλλον ἰσχυρογνώμονες δὲ, ἐπὶ τοῦ ἐδάφους κατακλινόμενοι, ἔτεινον τὸν τράχηλον καὶ ἀπέθνησκον ὑπὸ τοὺς ραβδισμούς. Ἐγένετο τότε μάρτυς τῆς ταπεινώσεώς μου, Λαμία. Κατὰ διαταγὴν τοῦ Βιτελλίου ἠναγκάσθην ν' ἀποστείλω τὰς σημαίας εἰς Καισαρείαν. Βεβαίως δὲν ἦμην ἄξιος τῆς αἰσχύνης ταύτης. Ὁμνυμι τοὺς ἀθανάτους θεοὺς ὅτι οὐδ' ἅπασι μόνον κατὰ τὴν διοίκησιν μου ἠθέτησα τὴν δικαιοσύνην καὶ τοὺς νόμους. Ἀλλ' εἴμιο γέγων. Οἱ ἐχθροὶ καὶ συκοφάνται μου ἀπέθανον θ' ἀποθάνω ἄνευ ἐκδικήσεως· τίς θὰ ὑπερασπίσῃ τὴν μνήμην μου;

Λυγρὸς κατέλαβεν αὐτὸν καὶ ἐσιώπησεν. Ὁ Λαμίας ἀπεκρίθη — Φρόνιμον εἶναι οὔτε ὑπὸ φόβου οὔτε ὑπὸ ἐλπίδος νὰ ἐμφορῇται τις πρὸς τὸ ἀδέβαιον μέλλον. Τί πρὸς ἡμᾶς ἡ περὶ ἡμῶν γνώμη τῶν ἀνθρώπων; Μόνους μάρτυρας καὶ κριτὰς ἔχομεν ἡμᾶς αὐτούς. Ἐρείδου, Πόντιε Πιλάτε, ἐπὶ τῆς ἰδίας περὶ τῆς ἀρετῆς σου μαρτυρίας, ἀρκέσθητι εἰς τὴν ἰδίαν καὶ τὴν τῶν φίλων σου ἐκτίμησιν. Ἀλλῶς τε δὲν κυβερνῶνται οἱ λαοὶ διὰ μόνης τῆς ἡπιότητος. Ὁ πρὸς τὸ ἀνθρώπινον γένος ἔλεος οὗτος, ὃν ἡ φιλοσοφία συμβουλεύει, μικρὸν μετέχει τῶν πράξεων τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων.

Ἀφῶμεν ταῦτα, εἶπεν ὁ Πόντιος· οἱ θεοῦχοι ἄτμοι, οἱ ἀπὸ τῶν Φλεγραιῶν πεδίων ἀναδιδόμενοι, εἶναι ἰσχυρότεροι, ὅταν ἐξέρχωνται τῆς γῆς θερμῆς ἐπὶ ὑπὸ τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου. Ἀνάγκη νὰ σπεύσω. Χαῖρε. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἀνευρίσκω φίλον, ἐπιθυμῶ νὰ ἐπιφθλήθω ἐκ τῆς εὐτυχίας ταύτης. Αἰλιε Λαμία, πάρασχέ μοι τὴν χάριν νὰ ἐλθῃς καὶ δειπνήσῃς αὐριον παρ' ἐμοῦ. Ὁ οἶκός μου κεῖται ἐπὶ τῆς παραλίας κατὰ τὸ ἄκρον τῆς πόλεως πρὸς τὸ μέρος τοῦ Μισνουῦ· θ' ἀναγνωρίσῃς αὐτὸν ταχέως ἐκ τῆς στοᾶς, ἔνθα φαίνεται εἰκὼν, παριστάσα τὸν Ὀρφέα ἐν μέσῳ τῶν λεόντων καὶ τίγρεων, οὓς θέλγει διὰ τῶν ἤχων τῆς λύρας αὐτοῦ. Εἰς αὐριον, Λαμία, πρεσέθετο, ἀνερχόμενος αὐθις εἰς τὸ φορεῖον αὐτοῦ. Αὐριον θὰ ὀμιλήσωμεν περὶ τῆς Ἰουδαίας.

Τῇ ἐπαύριον ὁ Λαμίας μετέβη κατὰ τὴν ὥραν τοῦ δείπνου εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ποντίου Πιλάτου. Δύο μόναι κλῖναι ἀνέμενον τοὺς συνδαιτυμόνας. Ἡ τράπεζα, παρεσκευασμένη ἄνευ πολυτελείας ἀλλ' ἀξιοπρεπῶς, ἔφερεν ἀργυρᾶς παροψίδας, ἐν αἷς ἦσαν παρεσκευασμένα σκαλίδες μετὰ μέλιτος, κήχλαι, ὄστρεα τοῦ Λουκρίνου καὶ μύραιναι τῆς Σικελίας. Ὁ Πόντιος καὶ ὁ Λαμίας τρώγοντες, ἡρώτων ἀλλήλους περὶ τῶν νόσων αὐτῶν, ὧν ἐν ἐκτάσει περιέγραψαν τὰ συμπτώματα καὶ ἀνεκοίνωσαν ἀλλήλοις τὰ συστηθέννα αὐτοῖς φάρμακα. Εἶτα, συγχαιρόντες ἀλλήλους ἐπὶ τῇ ἐν Βαίαις συναντήσει αὐτῶν, ἐξύμνησαν τὴν καλλονὴν τῆς παραλίας ταύτης καὶ τὴν ἡδύτητα τοῦ ἀέρος, ὃν ἀνέπνεον αὐτόθι. Ὁ Λαμίας ἐξῆρε τὴν χάριν τῶν αὐλικῶν, οἵτινες διήρχοντο κεκαλυμμένοι ὑπὸ χρυσοῦ καὶ σῦροντες τὰς παρὰ τοῖς βαρβάροις πεποικιλμένας ἐσθῆτας αὐτῶν. Ἀλλ' ὁ γηραιὸς ἐπίτροπος ἐμέμφετο τὴν ματαιοδοξίαν, ἥτις χάριν ματαίων λίθων καὶ ἀραχνουφῶν ὑφασμάτων ἐξῆγε τὸν ῥωμαϊκὸν χρυσὸν εἰς τοὺς ξένους λαοὺς καὶ εἰς αὐτοὺς ἔτι τοὺς ἐχθροὺς τοῦ κράτους. Μετὰ ταῦτα ἐλάλησαν περὶ τῶν μεγάλων ἐργῶν, τῶν τελεσθέντων ἐν τῇ χώρᾳ, περὶ τῆς κολοσσιαίας ἐκεῖνης γεφύρας τοῦ Γαίου μετὰ τῶν Πουτεῶλων καὶ Βαϊῶν καὶ περὶ τῶν διωρῶντων, τῶν ὀρυχθειῶν ὑπὸ τοῦ Αὐγούστου πρὸς διοχέτευσιν τῶν θαλασσίων ὑδάτων εἰς τὰς λίμνας τοῦ Αὐέρινος καὶ τοῦ Λουκρίνου.

— Καὶ ἐγώ, εἶπε στενάζων ὁ Πόντιος, ἠθέλησα νὰ ἐπιχειρήσω μεγάλα ἐργα δημοσίου ὠφελείας. Ὅτε πρὸς δυστυχίαν μου ἐλαβον τὴν διοίκησιν τῆς Ἰουδαίας, ἐχάραξα τὸ σχέδιον ὑδραγωγείου ἐκατὸν σταδίων, ὅπερ ἐμελλε νὰ μετοχρευθῇ εἰς Ἱερου-

σαλήμ ἄφθονα καὶ καθαρὰ ὕδατα. Χωρομετρικὰ ὕψη, δυστατικά ἐδάφους καὶ πάντα τὰ λοιπὰ σχετικὰ πρὸς τὴν ἐπιχειρήσιν εἶχον μελετηθεὶς ἐπιμελῶς, ἐπὶ τῇ βάσει δὲ τῶν γνωμοδοτήσεων τῶν μηχανικῶν τὰ πάντα ἐγὼ αὐτὸς εἶχον ἀποφασίσει. Παρεσκεύαζον κανονισμὸν τῆς ἀστυνομίας τῶν ὑδάτων, ἵνα μηδεὶς ἰδιώτης παρανομήν ἐν τῇ χρήσει αὐτῶν, αἱ ἀναγκαῖαι δὲ διαταγαὶ εἶχον δοθῇ πρὸς τοὺς ἀρχιτέκτονας καὶ τοὺς ἐργάτας καὶ εἶχε διαταχθῇ ἐναρξίς τῶν ἐργασιῶν. Ἄλλ' οἱ Ἱεροσολυμίται, ἀντὶ μετ' εὐφροσύνης νὰ προσδελῶσιν ὑψουμένην τὴν ὁδὸν ταύτην, ἥτις ἐπὶ τῶν ἰσχυρῶν αὐτῆς ἀψίδων ἐμελλε μετὰ τῶν ὑδάτων νὰ πορίσῃ τῇ πόλει αὐτῶν τὴν ὑγίειαν, ὀρυγὰς ἀποδοκιμασίας ἔβαλον· ἀναθροισθέντες δὲ θορυβῶδως καὶ κατακραυγάζοντες κατὰ τῆς ἱεροσυλίας καὶ ἀσεβείας, ὥρμησαν ἐπὶ τῶν ἐργατῶν καὶ διεσκόρπισαν τοὺς λίθους τῶν θεμελιῶν. Γινώσκεις, Λαμία, ἐλεεινότερους βαρβάρους; Ἐν τούτοις ὁ Βιτέλλιος ἐδικαίωσεν αὐτοὺς καὶ διέταχθην νὰ διακόψω τὸ ἔργον.

— Εἶναι μέγα ζήτημα, εἶπεν ὁ Λαμία, ἂν ὀφείλῃ τις νὰ πορίξῃ ἄκουσι τοῖς ἀνθρώποις τὴν εὐδαιμονίαν.

Ὁ Πόντιος Πιλάτος ἐξηκολούθησε, χωρὶς ν' ἀκούσῃ αὐτόν·

— Ν' ἀρνηθῶν ὑδραγωγεῖον, ὅποια μωρία! Ἀλλὰ πᾶν ὅτι ἐκ τῶν Ρωμαίων προέρχεται εἶναι ἀπεχθές τοῖς Ἰουδαίοις. Εἴμεθα κατ' αὐτοὺς ὄντα ἀκάθαρτα, μόνη δὲ ἡ παρουσία ἡμῶν ἀποτελεῖ παρ' αὐτοῖς βεβήλωσιν. Γινώσκεις ὅτι δὲν ἐτόλμων νὰ εἰσελθῶσιν εἰς τὸ πραιτώριον ἐκ φόβου μὴ μανθῶσιν, ὅτι δὲ ἡ ναγκαζόμεν διὰ τοῦτο νὰ ἐξασκῶ ἐν ὑπαίθρῳ τὰ δικαστικά μου καθήκοντα ἐπὶ τοῦ μαρμαρίνου ἐκείνου δαπέδου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου τοσάκις ἔθικα τὸν πόδα. Φοβοῦνται καὶ περιφρονοῦσιν ἅμα ἡμᾶς. Ἐν τούτοις ἡ Ρώμη δὲν εἶναι ἡ μήτηρ καὶ κηδεμών τῶν λαῶν, οἵτινες πάντες ὡς τέκνα ἀναπαύονται καὶ μειδιῶσιν ἐν τοῖς σεπτοῖς κόλποις αὐτῆς; Οἱ ἀετοὶ ἡμῶν ἤγαγον μῆχρη τῶν περάτων τοῦ κόσμου τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ἐλευθερίαν. Φίλους μόνον διαβλέποντες ἐν τοῖς ἡττημένοις, καταλείπομεν, ἐξασφαλίζομεν τοῖς κατακεκτημένοις λαοῖς τὰ ἦθη καὶ τοὺς νόμους αὐτῶν· τίς δ' ἄγνοεῖ ὅτι μόνον ἀπ' ὅτου ὁ Πομπήιος ὑπέταξεν αὐτὴν, ἡ ἄλλοτε ὑπὸ τῆς πλῆθους τῶν ἡγεμόνων αὐτῆς σπαρασσομένη Συρία ἤρξατο αἰσθανομένη τ' ἀγαθὰ τῆς ἡσυχίας καὶ τῆς εὐθυμερίας; Ὅτε ἡ Ρώμη ἠδύνατο ἀντὶ χρυσοῦ νὰ πωλίσῃ τὰς εὐεργεσίας αὐτῆς ταύτας, ἀπήρθεσε τοὺς θησαυροὺς, ὦν μετοὶ ἦσαν οἱ βάρβαροι ναοί; Ἐπώλησε τὴν Μητέρα θεὰν ἐν Περσίνουντι, τὸν Δία ἐν Μοριμνηῇ καὶ ἐν Κιλικίᾳ, τὸν θεὸν τῶν Ἰουδαίων ἐν Ἱερουσαλήμ; Ἡ Ἀντιόχεια, ἡ Παλμύρα, ἡ Ἀπάμεια, ἡσυχὸι παρὰ πάντας τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν, μηκέτι δὲ φοβούμενοι τοὺς Ἀραβας τῆς ἐρήμου, ἐγείρουσι ναοὺς τῷ Πνεύματι τῆς Ρώμης καὶ τῇ Θεότητι τοῦ Καίσαρος. Μόνοι οἱ Ἰουδαῖοι μισοῦσι καὶ περιφρονοῦσιν ἡμᾶς. Ἀνάγκη ν' ἀποσπᾶσθωμεν ἀπ' αὐτῶν τὸν φόρον, ἐπιμὼνως δ' ἄρνούμενται τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν.

— Οἱ Ἰουδαῖοι, ἀπεκρίνατο ὁ Λαμία, εἶναι λίαν ἀφωδιωμένοι εἰς τὰ ἀρχαῖα ἔθιμα αὐτῶν. Σὲ ὑπόπτειον, ἀδίκως βεβαίως, ὡς θέλοντα νὰ καταλύσῃς τὸν νόμον καὶ νὰ μεταβάλῃς τὰ ἦθη αὐτῶν. Ἐπίτρεψόν μοι, Πόντιε, νὰ σοι εἰπῶ ὅτι δὲν ἐνῆργησας πάντοτε κατὰ τρόπον ἱκανὸν νὰ διασκεδάσῃς τὴν οἰκτράν ταύτην πλάνην αὐτῶν. Ἡρέσκεσο ἄκων νὰ ἐξεγείρῃς τὰς ὑποψίας αὐτῶν, πλέον ἢ ἅπαξ δὲ σὲ εἶδον ν' ἀποδεικνύῃς ἐνώπιον αὐτῶν τὴν περιφρόνησιν, ἣν ἠσθάνεσο πρὸς τὰς θρησκευτικὰς δοξασίας καὶ τελετὰς αὐτῶν. Κυρίως κατεπίεξες αὐτοὺς, ὅτε διὰ τῶν λεγεῶνων ἐφθόρεις ἐν τῷ πύργῳ τῆς Ἀντωνίας τὰ ἱερατικά ἐνδύματα καὶ κοσμήματα τοῦ μεγάλου ἀρχιερέως. Ἀνάγκη ν' ἀναγνωρίσωμεν ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι, χωρὶς νὰ ἔχωσι προαχθῇ ὡς ἡμεῖς εἰς τὸν θαυμασμὸν τῶν θείων πραγμάτων, τελοῦσι μυστήρια σεβαστὰ διὰ τὴν ἀρχαιότητα αὐτῶν.

Ὁ Πόντιος Πιλάτος ἀνέψωσε τοὺς ὤμους.

— Δὲν ἔχουσιν, εἶπεν, ἀκριβῆ γνώσιν τῆς φύσεως τῶν θεῶν. Λατρεύουσι τὸν Δία, ἀλλὰ χωρὶς νὰ διδῶσιν αὐτῷ οὔτε τὸ ὄνομα οὔτε τὴν μορφήν. Οὔτε ὑπὸ τύπον λίθου μάλιστα σέβουσι τοῦτον, ὡς πράττουσιν ἄλλοι τινὲς λαοὶ τῆς Ἀσίας. Οὐδὲν γινώσκουσι περὶ τοῦ Ἀπόλλωνος, τοῦ Ποσειδῶνος, τοῦ Ἀρεως, τοῦ Πλούτωνος, οὔτε περὶ θεαίνης τινός. Οὐχ ἥττον νομίζω ὅτι τὸ ἀρχαῖον ἐλάτρευον τὴν Ἀφροδίτην· διότι σήμερον ἔτι αἱ γυναῖκες προσφέρουσιν εἰς τὸν βωμὸν περισσότερὰς ὡς θύματα, γι-

νώσκεις δὲ ὡς ἐγὼ ὅτι ἔμποροι, ἐγκατεστημένοι ὑπὸ τὰς στοὰς τοῦ ναοῦ, πωλοῦσι ζεύγη τῶν πτηνῶν τούτων εἰς θυσίαν. Ἠγγέλθη μοι μάλιστα ἡμέραν τινὰ ὅτι μανιώδης τις μεταβαίνων ἀνέτρεπε μετὰ τῶν κλωδῶν αὐτῶν τοὺς πωλητὰς τῶν προσφθόρων τούτων. Οἱ ἱερεῖς διεμαρτυρήθησαν ὡς ἐπὶ ἱεροσυλίᾳ. Ἀγνοῶ πῶς ἔληξεν ἡ ὑπόθεσις αὕτη, ἥτις, ὡς ἐννοεῖς, ὀλίγον μ' ἐνδιαφέρει. Ἀλλὰ νομίζω ὅτι τὸ ἔθιμον τοῦτο τῆς θυσίας περιστερῶν εἰσῆλθον πρὸς τὴν τῆς Ἀφροδίτης. Διὰ τί γελᾷς, Λαμία;

— Γελῶ, εἶπεν ὁ Λαμία, πρὸς ἀστείαν τινὰ ιδέαν, ἥτις, οὐκ οἶδα πῶς, μοῦ ταράσσει τὴν διάνοιαν. Ἀνελογιζόμεν ὅτι ἡμέραν τινὰ ὁ Ζεὺς τῶν Ἰουδαίων δύναται νὰ ἔλθῃ εἰς Ρώμην καὶ νὰ σε καταδιώξῃ διὰ τοῦ μίσους αὐτοῦ. Πῶς γὰρ οὐ! Ἡ Ἀδία καὶ ἡ Ἀφροδίτη παρέσχον ἥδη ἡμῖν πολλοὺς θεοὺς. Ἐν Ρώμῃ εἶδομεν ἐγειρόμενον ναὸν τῇ Ἰσίδι καὶ τῷ Ἰλακτοῦντι Ἀνουβί. Συναντῶμεν ἐνταῖς τριόδοις καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς λατομίαις τὴν καλὴν Συρίαν θεόν, ἐπὶ ὄνου ὀχουμένην. Ἀγνοεῖς δὲ ὅτι ἐπὶ τῆς ἡγεμονίας τοῦ Τιβερίου νεαρὸς ἱππότης παρέσθην ἐαυτὸν ὡς τὸν κερασφόρον τῶν Αἰγυπτίων Δία καὶ ὑπὸ τὴν μεταμφιεσιν ταύτην ἔτυχε τῆς εὐνοίας διασῆμου γυναικός, εὐσεβεστέρας ἢ ὥστε ν' ἀρνηθῇ τι τοῖς θεοῖς; Φοβοῦ, Πόντιε, μὴ ὁ ἀόρατος τῶν Ἰουδαίων Ζεὺς ἀποθῇ ἡμέραν τινὰ εἰς Ὀστίαν!

Πρὸς τὴν ιδέαν ὅτι θεὸς τις ἠδύνατο νὰ ἔλθῃ ἐξ Ἰουδαίας ταχὺ μειδίημα ὠλισθήσεν ἐπὶ τοῦ αὐστηροῦ προσώπου τοῦ ἐπιτρόπου. Εἶτα ὁ Πιλάτος ἀπεκρίθη σοβαρῶς·

— Πῶς οἱ Ἰουδαῖοι θὰ ἐπέβαλλον τοῖς ἐκτὸς λαοῖς τὸν ἱερὸν αὐτῶν νόμον, ἀφοῦ αὐτοὶ συγκρούονται πρὸς ἀλλήλους ἐπὶ τῆς ἐρμηνείας τοῦ νόμου τούτου; Εἶδες αὐτοὺς, Λαμία, ἐν ταῖς δημοσίαις πλατείαις εἰς εἰκοσὶ διαμαχομένους αἰρέσεις διηρημένους, κρατοῦντας ἀνὰ χεῖρας τοὺς κλύνδρους αὐτῶν, ὑβρίζοντας ἀλλήλους καὶ ἀλλήλων τὸ γένειον τίλλοντας. Εἶδες αὐτοὺς ἐπὶ τοῦ στυλοβάτου τοῦ ναοῦ διασχιζοντας ἐν ἀπελπισίᾳ τὰς πιναρὰς αὐτῶν ἐσθῆτας περὶ δυστυχῇ τινα, κατεχόμενον ὑπὸ τῆς προφητικῆς μανίας. Δὲν ἐννοοῦσιν ὅτι ἐν εἰρήνῃ καὶ γαλήνῃ ψυχῆς συζητοῦνται τὰ θεῖα πράγματα, ἅτινα ἐν τούτοις εἶναι κεκαλυμμένα ὑπὸ πέπλου καὶ πλήρη ἀβεβαιότητος· διότι ἡ φύσις τῶν ἀθανάτων παραμένει ἡμῖν κεκρυμμένη, οὐδὲν δὲ περὶ αὐτῆς δύναμεθα νὰ γινώσκωμεν. Οὐδὲν ἥττον φρονῶ ὅτι πρέπει νὰ πιστεύωμεν εἰς τὴν πρόνοιαν τῶν θεῶν. Ἀλλ' οἱ Ἰουδαῖοι οὐδεμίαν ἔχουσι φιλοσοφίαν, οὐδὲ ἀνέχονται τὴν ἐναντιότητα τῶν γνωμῶν. Τούναντίον θεωροῦσιν ἀξίους τῆς ἐσχάτης ποινῆς ἐκείνους, οἵτινες προδβεύουσιν περὶ θεότητος ἀρχὰς ἐναντίας πρὸς τὸν νόμον αὐτῶν· ἐπειδὴ δὲ, ἀπ' ὅτου τὸ πνεῦμα τῆς Ρώμης ἵπταται ἐπ' αὐτῶν, αἱ ὑπὸ τῶν δικαστηρίων αὐτῶν ἐκδιδόμεναι θανατικά ἀποφάσεις ἐκτελοῦνται μόνον μετὰ τὴν ἐπικύρωσιν αὐτῶν ὑπὸ τοῦ ἀνθυπάτου ἢ τοῦ ἐπαρχοῦ, πιέζουσι κατὰ πᾶσαν στιγμὴν τὸν ρωμαῖον ἄρχοντα νὰ ὑπογράψῃ τὰς ὁλεθρίας αὐτῶν ἀποφάσεις καὶ ἐνοχλοῦσι τὸ πραιτώριον διὰ τῶν ἐπὶ θανάτῳ κραυγῶν αὐτῶν. Ἐκατοντάκις εἶδον τοὺς ἀνθρώπους τούτους, πλοῦσιους καὶ πτωχοὺς, πάντας διπλλαγμένους περὶ τοὺς ἱερεῖς αὐτῶν, πολιορκοῦντας μετὰ μανίας τὴν ἐλεφαντίνην ἔδραν μου, συρόντάς με ἀπὸ τῶν κρασπέδων τῆς τηβένου καὶ ἀπὸ τῶν ἱμάντων τῶν σανδαλίων, ὅπως αἰτιήσωνται, ὅπως ἀπαιτήσωσι παρ' ἐμοῦ τὸν θάνατον δυστυχούς τινος, οὐ δὲν ἠδύναμην νὰ διαγνώσω τὸ ἔγκλημα, ὃν δὲ ἐθεώρουν μόνον τόσον παράφρονα ὄσον καὶ τοὺς κατηγόρους αὐτοῦ. Τί λέγω ἑκατοντάκις! Τοῦτο συνέβαινε καθ' ἐκάστην ἡμέραν, καθ' ἐκάστην ὥραν. Καὶ ὅμως ὤφειλον νὰ διατάξω τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ νόμου αὐτῶν ὡς τὴν τοῦ ἡμετέρου, διότι ἡ Ρώμη διωρίζε με οὐχὶ ὡς καταστροφέα ἀλλ' ὡς ὑποστηρικτὴν τῶν ἐθίμων αὐτῶν. Κατ' ἀρχὰς ἐπειρώμην διὰ τῆς πειθοῦς ν' ἀποσπᾶ τὰ ἐλεεινὰ θύματα αὐτῶν· ἀλλ' ἡ ἡπιότης αὕτη ἠρέθιζεν αὐτοὺς ἐπὶ μᾶλλον· ἀπῆλθον τὴν λείαν αὐτῶν, πλῆττοντες περὶ ἐμὲ τὰς πτέρυγας καὶ τὸ ράμφος δίκην ὀρνέων. Οἱ ἱερεῖς αὐτῶν ἔγραψον πρὸς τὸν Καίσαρα ὅτι παρεδίαζον τὸν νόμον αὐτῶν, αἱ κατηγορίαι αὐτῶν δὲ, ὑποστηριζόμεναι ὑπὸ τοῦ Βιτέλλιου, προεκάλεσαν αὐστηράν κατ' ἐμοῦ ἐπιτίμησιν. Ποσάκις ἐπῆλθέ μοι νὰ παραπέμψω ἐς κόρακας κατηγορούμενους τε ἅμα καὶ δικαστὰς! Μὴ ὑποθέσῃς, Λαμία, ὅτι ἐμφοροῦμαι ὑπὸ ἀκατασχέτου μνησικακίας κατὰ τοῦ λαοῦ τούτου, ὃς ἐνίκησε παρ' ἐμοῦ τὴν Ρώμην καὶ τὴν εἰρήνην· ἀλλὰ προβλέπω τὸ ἄκρον, εἰς ὃ θάπτον ἢ βράδιον θὰ μᾶς ὠθή-

δωσι. Μὴ δυνάμενοι νὰ διουκῇσωμεν αὐτοὺς, θ' ἀναγκασθῶμεν νὰ τοὺς καταστρέψωμεν. Οὐδεμίαν ἔχω περὶ τούτου ἀμφιβολίαν· ἀνυπότακτοι πάντοτε, ἔχοντες τὴν στάσιν ἐμφωλευούσαν ἐν τῇ φλεγούσῃ αὐτῶν ψυχῇ, θὰ ἐκτραγῶσιν ἡμέραν τινὰ ἐναντίον ἡμῶν μετὰ μανίας, ἀπέναντι τῆς ὁποίας ἡ ὀργὴ τῶν Νουμιδῶν καὶ αἱ ἀπειλαὶ τῶν Πάρθων δειχθήσονται παιδικαὶ ἰδιοτροπίαι. Τρέφουσιν ἐν τῷ σκότει ἀπονενομημένας ἐλπίδας, μωρῶς δὲ μελετῶσι τὴν καταστροφὴν ἡμῶν. Εἶναι δυνατόν νὰ συμβῇ ἄλλως, ἐφ' ὅσον ἀναμένουσι κατὰ τὰς προφητείας αὐτῶν τὸν ἐκ τοῦ αἵματος αὐτῶν ἡγεμόνα, τὸν μέλλοντα νὰ ἄρξῃ τοῦ κόσμου; Ὁ λαὸς οὗτος ἀποδαίνει ἀνοικονόμητος· πρέπει νὰ ἐξοντωθῇ, πρέπει ἐκ θεμελίων νὰ καταστραφῇ ἡ Ἱερουσαλὴμ. Ἴδως καίπερ γέρον εὐτυχίσω νὰ ἴδω τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν θὰ καταπέσωσι τὰ τείχη αὐτῆς, καθ' ἣν αἱ φλόγες θὰ καταφάγωσι τὰς οἰκίας αὐτῆς, καθ' ἣν οἱ κάτοικοι αὐτῆς θὰ διέλθωσιν ὑπὸ τὴν ἀκμὴν τοῦ ξίφους, καθ' ἣν τέλος ἅλας σπαρῇσεται ἐπὶ τῆς θέσεως, ἐφ' ἧς ἔκειτο ὁ Ναός. Τὴν ἡμέραν ἐκείνην τέλος πάντων θὰ δικαιωθῶ.

Ὁ Λαμίας ἐπεχείρησε νὰ τρέψῃ τὴν συνδιάλεξιν ἐπὶ τὸ ἡπιώτερον

— Πόντιε, λέγει, εὐχερῶς ἐξηγῶ καὶ τὰς ἀρχαίας δυσσεσκείας σου καὶ τὰς ἀπαισίας προαισθήσεις σου. Βεβαίως ὁ τι παρετήρησας ἐν τῷ χαρακτῆρι τῶν Ἰουδαίων δὲν λογίζεται ὑπὲρ αὐτῶν. Ἀλλ' ἐγὼ, ὅς ἔξω ἐκ περιεργίας ἐν Ἱεροσολύμοις καὶ δυνανέστρεφόν μιν τῷ λαῷ, ἠδυνήθην ν' ἀνακαλύψω παρὰ τοῖς ἀνθρώποις τούτοις ἀρετὰς σκοτεινάς, αἵτινες ἀπεκρύπτοντο ἀπὸ σοῦ. Ἐγγων Ἰουδαίους πλήρεις ἡπιότητος, ὧν τὰ ἀπλᾶ ἦν καὶ ἡ πιστὴ καρδίᾳ ἀνεμίμνησκόν με ὅ τι οἱ ἡμέτεροι ποιοῦνται εἰπον περὶ τοῦ γέροντος τῆς Ἑβραίας. Σὺ αὐτός, Πόντιε, εἶδες ἐκπνέοντας ὑπὸ τὴν ράβδον τῶν στρατιωτῶν σου ἄνδρας ἀπλοῦς, οἵτινες, χωρὶς νὰ δηλώσωσι τὸ ὄνομα αὐτῶν, ἐθνησκον ὑπὲρ ἀγῶνος, ὃν ἐθεώρουν δίκαιον. Τοιοῦτοι ἄνδρες δὲν εἶναι ἄξιοι τῆς περιφρονήσεως ἡμῶν. Παλὸ οὗτο, διότι ἀρμόζει νὰ κρατῇ ἐν πᾶσι τὸ μέτρον καὶ τὸ δίκαιον. Ἀλλ' ὁμολογῶ ὅτι οὐδέποτε ἠσθάνθην ζωντὰν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους συμπάθειαν· αἱ Ἰουδαῖαι τοῦναντίον ἠρεσκόν μοι λίαν. Ἦμιν νέος τότε, αἱ Σύραι δὲ εἶχον ἐμβάλει εἰς μεγάλαν ταραχὴν τὰς αἰσθήσεις μου. Τὸ ἐρυθρὸν χεῖλος, ὃ ὑγρὸς καὶ ἐν τῇ σκιᾷ λάμπων ὀφθαλμός, τὰ παρατεταμένα αὐτῶν βλέμματα εἰσέδεδυν μέχρι μυελῶν. Ἡ σὰρξ αὐτῶν, ἐψιμυθιωμένων καὶ ἐξωγραφημένων, νάρδου καὶ μύρου ἀποπνευσσῶν, διαθρόχων δὲ ὑπὸ τῶν ἀρωμάτων, εἶχε σπανίαν τινὰ χάριν, σπάνιον θέλητρον.

Ὁ Πόντιος ἤκουσε τὰ ἐγκώμια ταῦτα ἀνυπομόνως.

— Δὲν ἦμιν ἐκ τῶν κινδυνευόντων νὰ περιπέσωσιν εἰς τὰ δίκτυα τῶν Ἰσραηλιτῶν, εἶπεν· ἐπειδὴ δὲ με ἀναγκάζεις νὰ το εἶπω, οὐδέποτε ἐπεδοκίμασα τὴν ἀκράτειάν σου. Ἄν ἄλλοτε δὲν δοί ἐδὴλώσα ἐπαρκῶς ὅτι δὲ ἐθεώρουν λίαν ἐνοχον ἐπὶ τῇ ἐν Ρώμῃ ἀποπλανήσει τῆς γυναικὸς ὑπατικοῦ τινος, τοῦτο ἐγένετο, διότι τότε ἀπέτινες σκληρῶς τὴν τιμωρίαν τοῦ σφάλματός σου. Ὁ γάμος εἶναι ἱερὸς παρὰ τοῖς πατρικίοις· εἶναι θεσμός, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἡ Ρώμη στηρίζεται. Ὡς πρὸς τὰς δούλας καὶ τὰς ξένας, αἱ σχέσεις, ἅς δύνανται τις νὰ συνάψῃ μετ' αὐτῶν, ἔχουσι μικρὰ ἐπακόλουθα. Ἐκεῖνο, ἐπὶ τῷ ὁποίῳ μέμφομαι σε πρὸ πάντων, Λαμία, εἶναι ὅτι δὲν ἐνυμφεύθης κατὰ τὸν νόμον καὶ δὲν παρέσχες τέκνα τῷ κράτει, ὡς ὀφείλει πᾶς χρυστὸς πολίτης νὰ πράττῃ.

Ἀλλ' ὁ τοῦ Τιβερίου ἐξόριστος δὲν ἤκουσε πλέον τοῦ γυναικοῦ δικαστοῦ. Κενώσας τὴν κύλικα αὐτοῦ τοῦ Φαλερνιανοῦ περιεχομένου αὐτῆς, προσεμερίδια πρὸς ἀόρατόν τινα εἰκόνα. Μετὰ τινα στιγμὴν διωπῆς ἐπανέλαβε διὰ φωνῆς, ἥτις, ταπεινὸ-τάτη κατ' ἀρχάς, ὑψώθη κατὰ μικρόν·

— Χορεύουσι μετὰ τοσαύτης νοχελείας αἱ γυναῖκες τῆς Συρίας! Ἐγγώρισα Ἰουδαίαν ἐν Ἱερουσαλὴμ, ἥτις ἐν παραπήγματι τινι ὑπὸ τὸ φῶς μικρᾶς καπνίζούσης λυχνίας, ἐπὶ τινος δὲ ἀθλίου τάπητος, ὠρχεῖτο ὑψοῦσα τοὺς βραχίονας, ὅπως κροτήσῃ τὰ κύμβαλα αὐτῆς. Κάμπτουσα τὴν ὀσφύν, κλίνουσα τὴν κεφαλὴν ὡσεὶ κατασπώμενην ὑπὸ τοῦ βάρους τῆς πυκνῆς καὶ πυρρᾶς αὐτῆς κόμης, ὑγροὺς ὑπὸ τῆς ἡδυσθαθείας ἔχουσα τοὺς ὀφθαλμούς, ζωηρὰ ἄμα καὶ νοχελίς, εὐλύγιστος δέ, καὶ αὐτὴν τὴν Κλεοπάτραν θὰ ἠνάγκαζε νὰ ὠχριάσῃ ὑπὸ ζήλοτυπίας. Ἠγάπων τοὺς βαρβάρους τούτους χορούς, τὸ ἄσμα αὐτῆς τὸ μικρὸν μὲν βραγχεῖς ἀλλ' ἐν τούτοις οὕτω θελκτικόν, τὴν τοῦ θυμιάματος ὀσμὴν

αὐτῆς, τὴν μεταξὺ ὕπνου καὶ ἐγρηγόρσεως κατάστασιν ἐκείνην, ἐν ἣ ἐφαίνετο ζῶσα. Ἠκολούθουν αὐτῇ πανταχοῦ. Ἀνεμυγνύον ἐκ τὸν εὐτελεῖ ὄχλον τῶν στρατιωτῶν, τῶν θαυματοποιῶν καὶ τῶν τελωνῶν, οἵτινες περιεστοίχιζον αὐτήν. Ἠμέραν τινὰ ἐξ-ηφανίσθη, οὐδ' ἐπανεῖδον αὐτὴν πλέον. Ἐζήτησα αὐτὴν ἐπὶ μακρὸν ἐν ταῖς ὑπόλοιπαις στενωποῖς καὶ ἐν τοῖς καπνελείοις. Δυσχερέρστερον ἠδυνάτο τις ν' ἀποσπασθῇ αὐτῆς ἢ τοῦ ἑλληνικοῦ οἴνου. Εἶχον παρέλθει μὲν τινες, ἀφ' ὅτου εἶχον ἀπολέσει αὐτήν, ὅτε τυχαίως ἔμαθον ὅτι εἶχε προσκολληθῇ εἰς μικρὸν τινα ὄμιλον ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, οἵτινες ἠκολούθουν θαυματουργόν τινα νεανίαν Γαλιλαῖον. Ἰνδοὺς ἐκαλεῖτο, κατήγετο δὲ ἐκ Ναζαρέτ καὶ ἐσταυρώθη, ἀγνοῶ διὰ ποῖον ἐγκλήμα. Πόντιε, ἐνθυμεῖσθαι τὸν ἄνδρα ἐκείνον;

Ὁ Πόντιος Πιλάτος συνωφρυσθὴν καὶ ἔψαυσε τὸ μέτωπον διὰ τῆς χειρὸς, ὡς ὁ ἐν τῇ μνήμῃ αὐτοῦ ἐρευνῶν. Εἶτα μετὰ τινων στιγμῶν διωπῆς·

— Ἰνδοὺς; ἐξητύριδεν, Ἰνδοὺς ὁ ἐκ Ναζαρέτ; Δὲν ἐνθυμοῦμαι.

M. E. M.

ΕΚΔΡΟΜΗ ΕΙΣ ΒΑΒΥΛΩΝΑ.

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΠΕΡΙΗΓΗΤΟΥ.

Ἀνεγνώσθη ἐν τῷ “Ἑλληνικῷ Φιλολογικῷ Συλλόγῳ” ὑπὸ Κ. ΜΕΤΑΣΑ, Βοσπορίτου.

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμενον ἀριθμὸν).

Διάσθημος περιηγήτρια, ἡ γερμανὶς κ. Ida Pfeiffer, ἥτις ἔκαμε δις τὸν γύρον τοῦ κόσμου, ὅταν ἐξῆσεν εἰς τὴν Μεσοποταμίαν ἐξεπλάγη διὰ τὸ κάλλος τῶν γυναικείων ὀφθαλμῶν καὶ γράφει εἰς τὸ σύγγραμμά της, ὅτι οἱ ὠραιότεροι ὀφθαλμοὶ τοῦ κόσμου εὐρίσκονται εἰς τὰ πρόσωπα τῶν γυναικῶν τῆς Μεσοποταμίας. Ἀλλ' ἡ κ. Pfeiffer ἦτο γερμανὶς καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς πατρίδος της δὲν διακρίνονται, ὡς γνωρίζετε, οὔτε ἐπὶ χρώματι, οὔτε ἐπὶ ἐκφραστικότητι. Διὰ τοῦτο ἠθέλησα νὰ βεβαιωθῶ περὶ τοῦ πράγματος καὶ νὰ ἐξακριβώσω τὴν γνώμην τῆς ἀφιλαρέσκου περιηγήτριας· ἐπειδὴ δ' εὐτυχῶς οἱ ὀφθαλμοὶ δὲν κρύπτονται, ἠδυνήθην νὰ τοὺς ἴδω καλῶς καὶ ἀναγκάζομαι νὰ δικαιολογήσω τὴν Γερμανίδα ἀνομολογῶν κ' ἐγὼ ὅτι τὴν μεγαλυντέραν ποικιλίαν καὶ ὠραιότητα τῶν ὀφθαλμῶν εἶδον ἐκεῖ καὶ εἰς τὰ περὶχωρα. Ἐκεῖνο δὲ τὸ ὅποῖον ἰδίως τοὺς διακρίνει εἶναι ὑγρόν τι ἀένναον ἐντὸς τοῦ ὁποίου, οἱ ὀφθαλμοὶ φαίνονται οἰοεὶ πλέοντες καὶ κλαίοντες. Ἀλλὰ τὸ ἀμέσως ἐπερχόμενον μειδίαμα, τὸ ἀεννάως σκεδὸν πλανώμενον ἐπὶ τοῦ προσώπου τῶν γυναικῶν, ἀντανακλᾷ ἐπ' αὐτῶν, καὶ τότε, ὡς ἐν ἐμψύχῳ ἐκμαγεῖφ βλέπει τις τὸ δυσερμηνευτὸν ἐκεῖνο «δακρυδέν γελάσασα» τοῦ Ὁμήρου, καὶ ἀναπλάττει τὴν πραγματικὴν ἐκφράσιν τοῦ προσώπου τῆς Ἀνδρομάχης. Ὅπως ἄλλη γλῶσσα δυσκόλως θὰ εἴπῃ τὴν λεπτεπίλεπτον ταύτην φράσιν τόσον ἐπιτυχῶς, οὕτω καὶ εἰς ἄλλον τόπον σπανίως θ' ἀπαυτήσῃ τίς τὸ πρᾶγμα ἀνταποκρινόμενον εἰς αὐτὴν πρόσωπον.

Πρὸς τὸ ἐσπέρας ἐνῶ ἐπεστάτου ἐκ τὴν προπαρασκευῇ τῶν ἐπισκευῶν διὰ τὴν ἐκδρομὴν τῆς ἐπαύριον, με ἀγγέλλουν ὅτι ὁ ἕτερος τῶν χωροφυλάκων ἀσθενεῖ, ὅτι αἰσθάνεται ζάλην καὶ πόνον εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ με παρακαλοῦν νὰ τῷ δώσῃ ἱατρικόν. Ἐν Ἀνατολῇ ἕκαστος περιηγητῆς ὑποχρεοῦται νὰ ἦναι καὶ ἱατρός καὶ φαρμὸν φαρμακεῖον ἢ μᾶλλον νὰ προσποιῖται ὅτι εἶναι, ἄλλως χάνει τὴν ὑπόληψιν αὐτοῦ κατὰ τὰ δύο τρίτα. Εἶπα νὰ με φέρουν τὸν χωροφύλακα διὰ νὰ τὸν ἴδω καὶ μετ' ὀλίγον με παρουσιάσαν αὐτὸν μόλις κρατούμενον εἰς τοὺς πόδας τοῦ καὶ ἔχοντα δεδεμένην τὴν κεφαλὴν. Εἰς τὴν ἐρώτησίν μου.—Τί αἰσθάνεται; μοι ἀπήντησε συγκεχυμένας τινὰς λέξεις τὰς ὁποίας κατ' ἀρχάς δὲν ἠννόησα. Ἐν τέλει ὅμως με εἶπε νὰ διατάξω